

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/158696,Adam-Hlebowicz-Wspomnienie-o-dobrym-pasterzu-Biskup-Jan-Purwinski-19342021.html>
26.02.2026, 20:02

[Następny](#)

[Powrót](#)

Adam Hlebowicz: Wspomnienie o dobrym pasterzu. Biskup Jan Purwiński (1934-2021)

Należał do innego, już bezpowrotnie minionego świata. Urodzony przed wojną na terenie polskich Inflant, został ukształtowany z jednej strony w religijnej, patriotycznej rodzinie polskiej, z drugiej, jak mało kto, rozumiał doskonale wielokulturowość.

19.11.2026

[Kościół Kresy](#)

Zaliczał się do tych nielicznych duchownych katolickich, dzięki którym wiara w Boga przetrwała w Związku Sowieckim. Jednocześnie stał na straży polskości, upominając się o prawa dla języka i kultury oraz dbając o zabytki materialne.

Polak z Inflant

Jan Purwiński urodził się 19 listopada 1934 r. w miejscowości Dolna, parafia Iłukszta na Łotwie. Miał ośmioro rodzeństwa: trzech braci i pięć sióstr. W 1956 r. został przyjęty do Wyższego Seminarium Duchownego w Rydze, święcenia kapłańskie otrzymał tam pięć lat później. Pracę duszpasterską podjął jako wikary w Daugavpilsie (Dyneburgu), gdzie było i nadal jest duże skupisko Polaków. Pracował tam szesnaście lat. Władze sowieckie domagały się jego usunięcia, ponieważ bronił cmentarza katolickiego w Dyneburgu. Skierowano go na probostwo do parafii w Balbinowie (dziś Indra) i jako wikarego do parafii w Krasławiu. W tym ostatnim przebywał zaledwie dziesięć dni.

Duszpasterz Żytomierszczyzny

Do bp. Juljansa Vaivodsa przybyła bowiem delegacja z Żytomierza na Ukrainę, prosząc o księdza. Purwiński pojechał tam jako administrator parafii św. Zofii, dawnej katedry. Do nowego miejsca przybył 31 lipca 1977 r., jak się okazało – na resztę życia. Od początku swojej niełatwej posługi obejmował opieką duchową katolików nie tylko w Żytomierzu, lecz także przyjeżdżających z okolicznych miejscowości. Był duszpasterzem całej Żytomierszczyzny. Wierni mówili o nim „dobry ksiądz Jan” i wspomagali go jak najserdeczniej. Ksiądz Purwiński zdawał sobie sprawę z tego, że brakuje kapłanów, dlatego starał się, mimo ciągłej inwigilacji, nie utracić pozwolenia władz na pracę duszpasterską. Dzięki jego zabiegom i staraniom nie został zlikwidowany polski cmentarz w Żytomierzu, na którym spoczywają m.in. rodzice Ignacego Paderewskiego, krewni Stanisława Moniuszki, przodkowie braci Strzemboszków i wielu znamienitych Polaków. W 1981 r. został mianowany przez Stolicę Apostolską wikariuszem generalnym Ukrainy i Mołdawii.

Pierwszy biskup kijowsko-żytomierski

Po rozpadzie Związku Sowieckiego zostały odnowione struktury Kościoła rzymskokatolickiego na niepodległej już Ukrainie. 16 stycznia 1991 r. papież Jan Paweł II mianował ks. Purwińskiego pierwszym biskupem odnowionej diecezji kijowsko-żytomierskiej. 4 marca 1991 r. w katedrze w Żytomierzu nominat przyjął sakrę biskupią. W czasie swego pasterzowania starał się o odrodzenie parafii w całej diecezji; zapraszał do współpracy kapłanów diecezjalnych

i zakonnych, a także zgromadzenia żeńskie z Polski. Wspierał wiele inicjatyw duszpasterskich związanych z Polakami mieszkającymi na Żytomierszczyźnie. Biskup Purwiński pełnił posługę pasterską do 15 czerwca 2011 r. Papież Benedykt XVI przyjął jego rezygnację ze względu na wiek.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kościół, Kresy, Ukraina, ZSRS

Artykuł